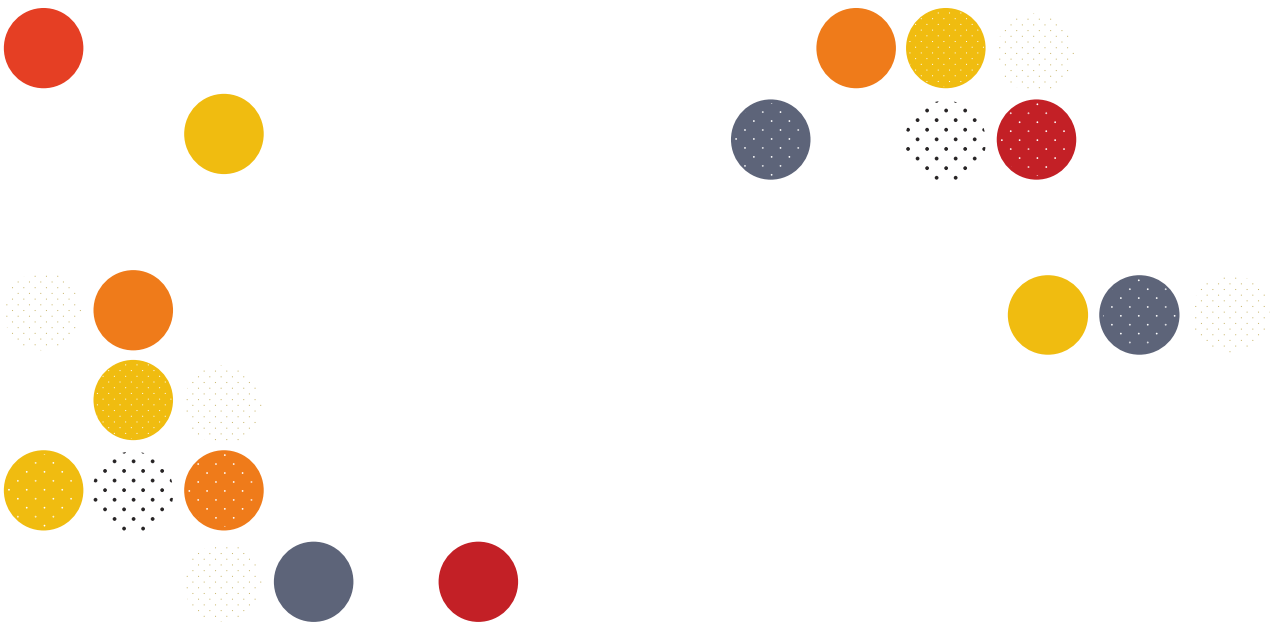
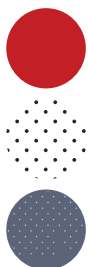

Od wersu do sensu

Literackie karty pracy dla uczniów i uczennic uczących się
języka polskiego

klasy VII, VIII

Spis treści

Wskazówki metodyczne

KARTA PRACY 1 Słowniczek literacki

KARTA PRACY 2 Słowniczek gramatyczny

KARTA PRACY 3 Koniugacja

KARTA PRACY 4 Jan Kochanowski: *Na lipę*

KARTA PRACY 5 Jan Kochanowski: *O żywocie ludzkim*

KARTA PRACY 6 Jan Kochanowski: *Czego chcesz od nas, Panie*

KARTA PRACY 7 Jan Kochanowski: *Tren I*

KARTA PRACY 8 Jan Kochanowski: *Tren V*

KARTA PRACY 9 Jan Kochanowski: *Tren VII*

KARTA PRACY 10 Jan Kochanowski: *Tren VIII*

KARTA PRACY 11 Adam Mickiewicz: *Dziady cz. II* (początek utworu)

KARTA PRACY 12 Adam Mickiewicz: *Stepy akemańskie*

KARTA PRACY 13 Adam Mickiewicz: *Pan Tadeusz* (inwokacja)

KARTA PRACY 14 Adam Mickiewicz: *Pan Tadeusz* (Grzybobranie, *Księga Trzecia*, w. 262-291)

KARTA PRACY 15 Juliusz Słowacki: *Balladyna* (osoby, osoby fantastyczne, didaskalia na początku sceny 1, aktu I)

KARTA PRACY 16 Adam Mickiewicz: *Śmierć Pułkownika*

KARTA PRACY 17 Cyprian Kamil Norwid: *Moja piosnka II*

KARTA PRACY 18 Henryk Sienkiewicz: *Latarnik* (początkowy opis bohatera)

KARTA PRACY 19 Bolesław Leśmian: *Urszula Kochanowska*

KARTA PRACY 20 Krzysztof Kamil Baczyński: *Z głową na karabinie*

Szanowne Nauczycielki, Szanowni Nauczyciele języka polskiego

Oddajemy w Wasze ręce zestaw kart pracy dla uczniów i uczennic nieznających języka polskiego. Znajdziecie w nim zadania dotyczące tekstów literackich (lub ich fragmentów) zawartych w podstawie programowej dla klas VII i VIII szkoły podstawowej.

Praca nauczyciela języka polskiego w klasie, w której nie wszyscy uczniowie znają język polski, wymaga od uczącego dostosowania sposobu pracy do specyficznych potrzeb tych uczniów i uczennic. Mamy nadzieję, że nasz zestaw ułatwi Państwu ten proces.

Zgodnie z aktualną wiedzą na temat tego, jak powinien przebiegać proces edukacji w klasie różnorodnej językowo, stworzyliśmy karty pracy, które dają okazję uczniowi/uczennicy do wykorzystania znajomości języka pierwszego na lekcjach o literaturze. Dzięki temu nawet osoby, które dopiero zaczynają naukę języka polskiego, otrzymają zadania, które będą angażujące i możliwe do wykonania. To z kolei pomoże Państwu w procesie oceniania – od każdego ucznia/uczennicy można oczekiwać rozwiązania przynajmniej części karty pracy. Niewykluczone jednak, że podczas pracy z zestawem uczeń/uczennica będzie potrzebować pomocy.

Pierwsze trzy karty pracy to zadania wprowadzające słownictwo z zakresu teorii i historii literatury oraz elementy gramatyki. Są one przydatne w procesie interpretacji utworów literackich oraz pomogą uczniowi/uczennicy w usystematyzowaniu przyswajanej wiedzy. Każda z pozostałych kart pracy odnosi się do utworu literackiego, a ich struktura jest powtarzalna - zawierają trzy ćwiczenia. Umożliwi to Państwu użycie kart również w sytuacji, w której w trakcie trwania roku szkolnego do klasy dołączy osoba, która dopiero będzie rozpoczynać naukę języka polskiego.

Do wykonania ćwiczenia pierwszego uczeń/uczennica potrzebuje dostępu do słownika, gdyż jego/jej zadaniem jest przetłumaczenie na język pierwszy słów, które znajdują się w tabelce. Uwaga – jeśli przy słowie pojawia się propozycja synonimu – uczeń/uczennica dokonuje tłumaczenia synonimu. Ćwiczenie drugie polega na odpowiedzi na pytania. Uczeń/uczennica jest nawigowany po większości utworów za pomocą wskazania w nawiasie informującego, którego wersu dotyczy pytanie. Ćwiczenie trzecie, to próba pogłębiania i podsumowania znaczeń tekstu, wprowadzenia szerszego kontekstu i powiększenia zasobów leksykalnych. Wiedzę potrzebną do wykonania tego zadania uczeń/uczennica może zdobyć w czasie lekcji lub z podręcznika/internetu. Także podczas wykonywania tego ćwiczenia będzie potrzebny słownik.

Uczniowie i uczennice na pierwszym etapie nauki języka mogą zrozumieć teksty literackie wyłącznie w bardzo ograniczonym wymiarze. Potrafią odpowiadać tylko na podstawowe, bardzo proste pytania. Bez uwzględnienia tego w procesie edukacyjnym, będzie on niewydajny i rodzący frustrację zarówno po stronie uczącego się, jak i tego, który uczy. Zestaw, który dla Was przygotowaliśmy, jest próbą uniknięcia takich sytuacji.

Julia Karczevska
specjalistka ds. edukacji
Migrant Info Point

Słowniczek literacki

1

KARTA PRACY

Zapisz te słowa w swoim języku.

autor - _____ / autorka - _____

poeta - _____ / poetka - _____

bohater - _____ / bohaterka - _____

podmiot liryczny - _____

narrator - _____

dzieło - _____

utwór - _____

tytuł - _____ (pt. = pod tytułem)

poezja - _____

cykl - _____

wiersz - _____

strofa (= zwrotka) - _____

wers - _____

akt - _____

scena - _____

rozdział - _____

akapit - _____

wiek - _____

epoka - _____

renesans - _____

romantyzm - _____

XX-lecie międzywojenne - _____

II wojna światowa - _____

fraszka - _____

pieśń - _____

tren - _____

sonet - _____

dramat - _____

epos (= epopeja) - _____

nowela - _____

Słowniczek gramatyczny

1. Zapisz te słowa w swoim języku. Uwaga: jeśli ich nie znasz w swoim języku, zapisz je po angielsku.

2. Podczas rozwiązywania kart pracy (ćwiczenie 2) wypisz:
- na jakie pytania odpowiadają poszczególne części mowy
lub
 - przykłady tych części mowy.

czasownik - _____

Pytania: _____

rzeczownik - _____

Pytania: _____

przymiotnik - _____

Pytania: _____

przysłówek - _____

Pytania: _____

liczebnik - _____

Pytania: _____

zaimek - _____

Przykłady: _____

przyimek - _____

Przykłady: _____

spójnik - _____

Przykłady: _____

partykuła - _____

Przykłady: _____

Koniugacja czasowników

Ćwiczenie 1. Zapoznaj się z koniugacją czasownika. Dopisz tłumaczenie.

pisać - _____ (napisać - _____, opisać - _____)							
czas teraźniejszy				czas przeszły			
liczba pojedyncza		liczba mnoga		liczba pojedyncza		liczba mnoga	
ja	piszę	my	piszemy	ja r. m. ja r. ż.	pisa łem pisa łam	my r. m. my r. ż.	pisa liśmy pisa łyśmy
ty	piszesz	wy	piszecie	ty r. m. ty r. ż.	pisa łeś pisa łaś	wy r. m. wy r. ż.	pisa liście pisa łyście
on, ona, ono, pan, pani	pisze	oni, one, państwo	piszą	on, pan ona, pani ono	pisa ł pisa ła pisa ło	oni, panowie, państwo one, panie	pisa li pisa ły

Ćwiczenie 2. Zapoznaj się z koniugacją czasownika. Dopisz tłumaczenie i formy czasu przeszłego.

tworzyć - _____ (stworzyć - _____)							
czas teraźniejszy				czas przeszły			
liczba pojedyncza		liczba mnoga		liczba pojedyncza		liczba mnoga	
ja	tworzę	my	tworzymy	ja r. m. ja r. ż.		my r. m. my r. ż.	
ty	tworzysz	wy	tworzycie	ty r. m. ty r. ż.		wy r. m. wy r. ż.	
on, ona, ono, pan, pani	tworzy	oni, one, państwo	tworzą	on, pan ona, pani ono		oni, panowie, państwo one, panie	

Jan Kochanowski: *Na lipę*

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	(na) lipę	lipa	
	gościu	gość	
	pod liściem	liść	
	wiatry	wiatr	
	(z) pola	pole	
	kwiatu	kwiat	
	pszczoły	pszczoła	
	miód		
czasowniki	siądz	siadać	
	odpoczni	odpoczywać	
	zawiewają	zawiewać = wiać	
	biorą	brać	
przymiotniki	chłodne	chłodny	
	wonnego	wonny = pachnący	
	pracowite	pracowity	
przysłówek	zawždy = zawsze		

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

(w. 1) **Kto** mówi w utworze? _____

(w. 2) **Do kogo** mówi? Do _____

(w. 5) **Jakie** wiatry tam wieją? _____

(w. 7) **Jakie** są kwiaty? _____ **Jakie** są pszczoły? _____

(w. 8) **Co** biorą pszczoły? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Ten utwór powstał w szóstym/szesnaście wieku. Była to epoka średniowiecza/renesansu. Taki tekst nazywa się fraszka. Jest krótki/długi. W utworze wypowiada się lipa – ona jest podmiotem lirycznym. Opowiada o tym, jak przyjemnie/nieprzyjemnie jest człowiekowi, który pod nią usiądzie. Korzystają z niej też pszczoły i ptaki. Było to drzewo, które rosło blisko domu poety - w Czarnolesie.

Jan Kochanowski: *O żywocie ludzkim*

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę w kolumnie „tłumaczenie”.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	(o) żywocie	żywot = życie	
	fraszki	fraszka = błahostka	
	(na) świecie	świat	
	rzeczy	rzecz	
	zacność = szacunek		
	uroda		
	moc		
	pieniądze	pieniądz	
	sława		
	trawa		
	(w) mieszek	mieszek = worek	
	lątkom	lątka = marionetka	
czasowniki	myślemy	myśleć	
	czyniemy	czynić = robić	
	minie	minąć = przeminąć	
przymiotniki	ludzkim	ludzki	
	pewnej	pewny = gwarantowany	
	polna	polny	
przysłówek	wszystko		

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

- (w. 1) **Do czego** poeta porównuje myśli człowieka? Do _____
- (w. 2) **Do czego** poeta porównuje to, co człowiek robi? Do _____
- (w. 3) **Gdzie** nie ma gwarantowanych rzeczy? Na _____
- (w. 5, 6) **Co** przeminie jak trawa? _____
- (w. 8) **Do czego** poeta porównuje człowieka? Do _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Poeta mówi, że życie człowieka jest bardzo/moło ważne. Wszystko się zacznie/skończy, kiedy umrzemy. Człowiek jest jak marionetka – decyduje / nie decyduje o swoim życiu.

Jan Kochanowski: *Czego chcesz od nas, Panie*
Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	Panie	Pan = Bóg	
	dary	dar	
	kościół		
	(w) otchłaniach	otchłań	
	(w) morzu	morze	
	(na) ziemi	ziemia	
	(na) niebie	niebo	
	złota	złoto	
	gwiazdami	gwiazda	
	kwiatki	kwiatek	
	wiosna		
	wino		
	jabłka	jabłko	
	(na) wieki	wiek	
	łaska		
	dobroć		
	pod skrzydłami	skrzydło	
czasowniki	chcesz	chcieć	
	nie ogarnie	ogarnąć = zmieścić	
	nie pragniesz	pragnąć	
	zbudował	zbudować	
	uhaftował	haftować	
	rodzi	rodzić	
	dawa	dawać	
	nie ustanie	ustać = skończyć się	
	niech będziem	być	
przymiotniki	hojne	hojny	
	pochwalon	pochwalony	
	nieśmiertelny		
przysłówek	pełno		
zaimek	wszędę	wszędzie	

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

- (w. 1) **Do kogo** mówi poeta? Do _____ **Za co** poeta chce podziękować? Za _____
- (w. 3) **Gdzie** nie zmieści się Bóg? W _____
- (w. 4) **Gdzie** jest Bóg? _____
- (w. 5) **Czego** Bóg nie pragnie? _____
- (w. 9) **Co** zbudował Bóg? _____
- (w. 17) **Co** rodzi wiosna? _____
- (w. 19) **Co** daje jesień? _____
- (w. 25) **Jaki** jest Bóg? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

W tej pieśni poeta wychwala Boga/człowieka. Dziękuje mu w imieniu innych ludzi/poetów. Bóg jest wielki i dobry. Stworzył kościół/świat, który jest brzydki/piękny. Człowiek może mu podziękować tylko swoim sercem i wiarą. Na końcu utworu podmiot liryczny prosi Boga o to, żeby zawsze opiekował się ludźmi/zwierzętami.

Jan Kochanowski: *Tren I*

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	płacze	płacz	
	łzy	łza	
	lamenty	lament	
	skargi	skarga	
	troski	troska	
	żale	żał	
	(w) dom	dom	
	dziewki	dziewczyna	
	śmierć		
	smok		
	gniazdo		
	słowiczki	słowiczek	
	matka		
czasowniki	płakać		
	pomoście	pomagać	
	rozdzieliła	rozdzielić	
	umyka	umykać	
przysłówek	ledwe	ledwo	

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

- (w. 5) **Gdzie** zaprasza poeta płacze, łzy, lamenty, troski, żale i frasunki? Do _____
- (w. 6) **Co** poeta **robi**? _____
- (w. 7) **Co** rozdzieliło poetę z córką? _____
- (w. 9) **Do czego** ją porównuje? Do _____
- (w. 10) **Co** on zabiera? _____
- (w. 11) **Kto** chce je uratować? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Tytuł wiersza informuje, że jego tematem jest życie/śmierć. Dlatego jest bardzo smutny/wesoły. Podmiotem lirycznym jest ojciec/matka. Opisuje swoje uczucia po śmierci córki/syna. Urszulka miała niecałe dwa/trzy lata, kiedy umarła. To dla poety wielka tragedia/komedia. Nie wie, co robić.

Jan Kochanowski: *Tren V*

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma	tłumaczenie
rzeczowniki	oliwka		
	pod sadem	sad	
	gałązek	gałązka	
	listków	listek	
	sadownik		
	pod nogami	noga	
	przed oczyma	oko	
	rodziców	rodzice	
	Persefono	Persefona	
czasowniki	idzie	iść	
	podciął	podciąć	
	mdleje	mdleć	
	upada, upadła	upadać	
przymiotnik	mała	mały	
	pod wysokim	wysoki	
	martwa	martwy	
	zła	zły	

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

(w. 1) **Do czego** poeta porównuje córkę? Do _____ **Jaka** ona jest? _____(w. 2) **Co** ona robi? _____(w. 6) **Co** jej zrobił sadownik? _____(w. 7, 8) **Co się** z nią **stało**? _____ i _____(w. 9) **Jak miała na imię** córka poety? _____(w. 13) **Do kogo** mówi podmiot liryczny? Do _____ **Jaka** ona jest? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Ten tren ma czternaście/czterdzieści wersów. Poeta opisał w nim małe/duże drzewko oliwne. Najpierw rośło w sadzie/ogrodzie. Potem sadownik je podciął. Młode/stare drzewko umarło. Poeta w ten sposób przedstawił śmierć syna/córki.

Jan Kochanowski: *Tren VII*

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	ubiory	ubiór	
	cory	córka	
	oczy	oko	
	żału	żał	
	nadzieje	nadzieja	
	posag		
	sen		
	w skrzynce	skrzynka	
czasowniki	ciągniecie	ciągnąć	
	przydajecie	przydawać = dodawać	
	ujął	ująć = chwycić	
przymiotnik	smutne	smutny	
	żelazny		
	twardy		
	zamknięta	zamknięty	

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

- (w. 1) **Do czego** mówi podmiot liryczny? Do _____
- (w. 2) **Czyje** one są? _____
- (w. 3) **Jakie** podmiot liryczny ma oczy? _____
- (w. 4) **Czego** poeta nie ma? _____
- (w. 7) **Jaki** jest jej sen? _____ i _____
- (w. 17, 18) **Co** jest w skrzynce? _____ **Kto** jest w skrzynce? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

W tym trenie podmiot liryczny mówi do ubrań swojej córki/zony. Widzi je i jest wesoły/smutny. Urszulka już tych ubrań nie ubierze/wyberze. Poeta porównuje jej śmierć/zycie do snu. Córka i jej posag leżą w trumnie/łóżku.

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	pustki	pustka	
	(w) domu	dom	
	duszą	dusza	
	kąćki	kąćik	
	pustki	pustka	
	żałość		
	człowieka	człowiek	
	serce		
	pociechy	pociecha	
czasowniki	uczyniła	uczynić	
	ubyło	ubyć	
	mówiła	mówić	
	śpiewała	śpiewać	
	pobiegała	pobiegać = przebiegać	
	ujmuje	ujmować = chwytać	
	upatruje	upatrywać = wypatrywać	
przymiotnik	wielkieś	wielki	
	droga	drogi = kochany	
	maluczką	malutki	
przysłówek	darmo = daremnie		
liczebnik	wiele		
zaimek	wszyscy	wszyscy	

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

(w. 1) **Co** opisuje podmiot liryczny? _____

(w. 2) **Do kogo** mówi podmiot liryczny? Do _____

(w. 4) **Jaka** była jej dusza? _____

(w. 5, 6) **Co** lubiła robić? _____, _____ i _____

(w. 13) **Co** jest w każdym kąćku? _____

(w. 14) **Czego** wypatruje serce? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Poeta opisał swój dom/ogród po śmierci córki. Kiedyś/Teraz było w nim wesoło. Teraz nic nie słyhać/wiadać. Nie ma w nim śmiechu/smutku. Wszędzie/nigdzie jest tylko smutek. Poeta nie może znaleźć pocieszenia/ciszy.

Adam Mickiewicz: *Dziady cz. II* (początek utworu)

11

KARTA PRACY

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	chór		
	drzwi		
	(od) kaplicy	kaplica	
	trumny	trumna	
	lampy	lampa	
	świecy	świeca	
	w oknach	okno	
	całuny	całun = zasłona	
	księżyc	księżyc	
	jasność		
	szczelinami	szczelina	
czasowniki	będzie	być	
	zamknijcie	zamknąć	
	stańcie	stanąć	
	zawieście	zawiesić	
	nie wpada	wpadać	
przymiotnik	blada	blady	
przysłówki	ciemno		
	głucho		
zaimki	wszędzie		
	co		
	to		
	żadnej	żaden	
przyimek	dokoła = dookoła		

Ćwiczenie 2. Przeczytaj fragment utworu. Odpowiedz na pytania.

Wypowiedź Guślarza:

Gdzie rozgrywa się scena? W _____

Dookoła czego stają ludzie? Dookoła _____

Czego nie wolno tam mieć? _____ i _____

Co zawisnie w oknach? _____

Co świeci? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Adam Mickiewicz był renesansowym/romantycznym poetą. „Dziady cz. II” to dramat o pogańskim/chrześcijańskim zwyczaju. Prosty lud litewski wierzył, że 1 listopada/grudnia w nocy/południe można się skontaktować ze zmarłymi przodkami. Część jedzenia była oferowana ich duszom. W utworze Mickiewicza Guślarz/chór wzywa zmarłych. Dopytuje, co jest im potrzebne do zbawienia.

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	stepy	step	
	oceanu	ocean	
	wóz		
	zieloność = zieleń		
	łódka		
	łąk	łąka	
	kwiatów	kwiat	
	mrok		
	(w) niebo	niebo	
	gwiazd	gwiazda	
	przewodniczek	przewodnik	
	żurawie	żuraw	
	motyl		
	(na) trawie	trawa	
	głos		
	(z) Litwy	Litwa	
czasowniki	wpłynąłem	wpłynąć	
	nurza się	nurzać się = zanurzać się	
	brodzi	brodzić	
	zapada	zapadać	
	patrzę	patrzeć	
	szukam	szukać	
	stójmy	stać	
	słyszeć, słyszałbym	słyszę	
	kołysa się	kołysać się	
	jedźmy	jechać	
	(nie) woła	wołać	
przymiotnik	suchego	suchy	
przysłówek	cicho		
zaimek	nikt		
przyimek	śród	wśród	

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

- (w. 1) **Jaki** jest ocean? _____
- (w. 2) **Co** poeta porównał do łodzi? _____
- (w. 3) **Wśród czego** wóz jedzie? _____ i _____
- (w. 4) **Co** zapada? _____
- (w. 5) **Czego** szuka podmiot liryczny na niebie? _____
- (w. 9) **Jak** jest na stepie? _____
- (w. 9, 11) **Co** słyszy podmiot liryczny? _____ i _____
- (w. 14) **Co** podmiot liryczny chce usłyszeć? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Kiedy Adam Mickiewicz był studentem, został aresztowany i oskarżony o antyrosyjską/antypolską aktywność. Musiał wyjechać z Litwy do Rosji. Napisał wtedy cykl sonetów z podróży po Krymie. W sonecie pt. „Stepy akermzańskie” podmiot liryczny opisuje step. Porównuje go do oceanu. Po stepie podróżuje wozem/łódką. Wszędzie jest cicho/głośno. Robi się ciemno/jasno. Poeta tęskni za Litwą. Ale nikt go nie woła, więc nie chce/może tam wrócić.

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	Litwo	Litwa	
	ojczyzno	ojczyzna	
	zdrowie		
	duszę	dusza	
	pagórków	pagórek	
	łąk	łąka	
	(nad) Niemnem	Niemen	
	miedzą	miedza	
	grusze	grusza	
czasowniki	jesteś	być	
	tęsknię	tęsknić	
	bronisz	bronić	
	przenoś	przenosić	
	siedzą	siedzieć	
przymiotniki	utęsknioną	utęskniona	
	leśnych	leśny	
	zielonych, zieloną	zielony	
	błękitnym	błękitny	
	rozciągnionych	rozciągniony = rozciągnięty	
	przepasane	przepasany	
	ciche	cichy	
zaimki	moja	mój	
	jak		
	wszystko		

Ćwiczenie 2. Przeczytaj fragment utworu. Odpowiedz na pytania.

- (w. 1) **Do czego** zwraca się poeta? Do _____ Do czego narrator porównuje ojczyznę? Do _____
- (w. 4) **Za czym** tęskni narrator? Za _____
- (w. 14) **Jaka** jest jego dusza? _____
- (w. 15) **Jakie** są pagórki? _____ Jakie są łąki? _____
- (w. 16) **Jaki** jest Niemen? _____
- (w. 21, 22) **Jaka** jest miedza? _____
- (w. 22) **Jakie** są grusze? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Ten tekst to początek/koniec eposu pt. „Pan Tadeusz”. Nazywamy go inwokacją. Adam Mickiewicz napisał swój utwór na emigracji/wycieczce w Paryżu. Bardzo tęsknił za swoją ojczyzną/rodziną, czyli Litwą. Zwracał się bezpośrednio do niej. Nie mógł tam wrócić i na emigracji ją docenił/przecenił. Porównał ją do zdrowia. Kiedy je tracimy, rozumiemy, że jest najważniejsze. Narrator opisywał piękno Litwy: pola, drzewa, rzekę/morze.

Adam Mickiewicz: *Pan Tadeusz (Grzybobranie, Księga Trzecia, w. 262-291)*

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	grzybów	grzyb	
	panienki	panienka	
	borowikiem	borowik	
	(na) rydza	rydz	
	muchomory	muchomor	
	(dla) szkodliwości	szkodliwość	
	smaku	smak	
	błąd		
	nogą	noga	
czasowniki	było	być	
	gonią	gonić = biegać	
	dybią	dybać = czaić się	
	zbierał	zbierać	
	schyla się	schylać się	
	obaczy	obaczyć = zobaczyć	
	złame	złamać	
	kopnie	kopnąć	
	czyni	czynić = robić	
przymiotniki	(za) wysmukłym	wysmukły = smukły	
	pogardzone	pogardzony	
	niedobrego	niedobry	
przysłówek	nieroztropnie = niemądrze		
liczebnik	(w) bród = dużo		
zaimki	wszyscy		
	inne	inny	
	kto		
spójnik	albo		

Ćwiczenie 2. Przeczytaj fragment utworu. Odpowiedz na pytania.

(w. 262) **Czego** było dużo? _____

(w. 266) **Kto** zbierał borowiki? _____

(w. 268) **Kto** czał się na rydza? _____

(w. 271) **Co** zbierał Wojski? _____

(w. 273) **Jaki** smak mają inne grzyby? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Adam Mickiewicz wspominał Litwę z czasów swojej młodości/starości. W tym fragmencie przedstawił grzybobranie, czyli zbieranie grzybów. Opisał gatunki, które zbierano – lisice, borowiki, rydze. Inne grzyby są potrzebne zwierzętom np. surojadki, lejki, purchawki. Poeta zwracał uwagę na mądre/niemądre zachowanie niektórych grzybiarzy. Oni kopią lub łamią grzyby, które są smaczne/niesmaczne lub trujące.

Juliusz Słowacki: *Balladyna* (osoby, osoby fantastyczne, didaskalia na początku sceny 1, aktu I)

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	osoby	osoba	
	pustelnika	pustelnik	
	pan		
	zamku	zamek	
	matka		
	wdowa		
	córki	córka	
	pasterz		
	rycerz		
	nimfa		
	królowa		
	za czasów	czasy	
	jeziora	jezioro	
	las		
	chata		
	w zbroi	zbroja	
czasownik	wchodzi	wchodzić	
przymiotniki	bajecznych	bajeczny = baśniowy	
	wygnany		
	fantastyczne	fantastyczny	
przysłówek	blisko		
przyimek	koło		

Ćwiczenie 2. Przeczytaj fragment utworu. Odpowiedz na pytania.

Jak mają na imię córki wdowy? _____ i _____

Jak nazywa się jezioro, którego królową jest Goplana? _____

Za jakich czasów rozegrały się te wydarzenia? Za czasów _____

Kto mieszka w chacie? _____

Gdzie jest ta chata? W _____

Kto wchodzi do chaty? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Juliusz Słowacki tworzył w epoce romantyzmu. Utwór pt. „Balladyna” opowiada o legendarnych czasach. Jest to historia morderstwa. Balladyna zabiła swoją siostrę/matkę, bo rywalizowała z nią o Kirkora. Na końcu utworu spotkała ją nagroda/kara za wszystkie zbrodnie. Sama wydała na siebie wyrok. Zginęła trafiona piorunem/kamieniem.

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	śmierć		
	pułkownika	pułkownik	
	puszczy	puszcza	
	chatką	chatka	
	leśnika	leśnik	
	(u) wrót	wrota = brama	
	straż		
	(w) izdebce	izdebka = pokój	
	konia	koń	
	mundur		
	ksiądz		
	lud		
	zwłoki		
	lica	lico = twarz	
	dziewica		
	Litwinka		
	bohater		
	wódz		
	powstańców	powstaniec	
czasowniki	stoi	stać	
	kona	konać = umierać	
	kazał	kazać	
	chce	chcieć	
	obaczyć = zobaczyć		
	wszedł	wejść	
	widzieć		
	była	być	
przymiotnik	piękne	piękny	

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

- (w. 1) **Gdzie** rozgrywają się wydarzenia? W _____, przed _____
- (w. 3) **Czyja** straż stoi przy bramie? _____
- (w. 4) **Gdzie** Pułkownik umiera? W _____
- (w. 9-11) **Co** Pułkownik chciał zobaczyć przed śmiercią? _____
- (w. 13) **Co** Pułkownik kazał przynieść? _____
- (w. 18) **Kto** wszedł do pokoju? _____
- (w. 28) **Kto** przyszedł widzieć zwłoki? _____
- (w. 36) **Jak** Pułkownik **się nazywał**? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Utwór pt. „Śmierć Pułkownika” opowiada o ostatnich chwilach życia/walki Emilii Plater. Była to bohaterka powstania listopadowego/styczniowego. Poświęciła swoje życie ojczyźnie. Jej imię i nazwisko poznajemy na końcu/początku utworu.

Cyprian Kamil Norwid: *Moja piosnka II*

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	piosnka = piosenka		
	(do) kraju	kraj	
	kruszynę	kruszyna	
	chleba	chleb	
	(z) ziemi	ziemia	
	uszanowanie = szacunek		
	(dla) darów	dar	
	nieba	niebo	
	Panie	Pan = Bóg	
	winą	wina	
	(na) gruszy	grusza	
rzeczownik + przymiotnik	gniazdo bocianie = gniazdo bociana		
czasowniki	podnoszą	podnosić	
	tęskno	tęsknić	
	popsować = popsuć		
	służą	służyć	
przymiotnik	dużą	duży	
zaimek	wszystkim	wszyscy	

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

(w. 1) **Do czego** tęskni podmiot liryczny? Do _____(w. 2) **Co robią** tam ludzie z kruszyną chleba? _____(w. 4) **Do kogo** mówi podmiot liryczny? Do _____(w. 6) **Gdzie** jest gniazdo bociana? Na _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Cyprian Kamil Norwid tworzył w epoce renesansu/romantyzmu. Był emigrantem - tak jak Adam Mickiewicz i Juliusz Słowacki. W tym wierszu opisał on swoją tęsknotę za ojczyzną i rodakami. Chleb jest dla Polaków darem nieba/ziemi. Bardzo go szanują/lubią. Symbolem Polski jest bocian - białe-czarny owad/ptak.

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	latarnik		
	człowiek		
	lat	lata	
	ruchy	ruch	
	postawę	postawa	
	żołnierza	żołnierz	
	włosy		
	płeć = cera		
	oczu	oczy	
	(do) ludzi	ludzie	
	Południa	Południe	
	twarz		
	Polak		
	odpoczynku	odpoczynek	
czasowniki	był, była, jestem	być	
	miał	mieć	
	nie należał	należać	
	tułałem się	tułać się	
	potrzebuję	potrzebować	
przymiotniki	stary		
	wyprostowany		
	białe	biały	
	spaloną	spalony = opalony	
	niebieskich	niebieski	
	przygnębiona	przygnębiony	
	smutna	smutny	
	uczciwa	uczciwy	
liczebnik	siedmiudziesiąt = siedemdziesiąt		
spójnik	ale		

Ćwiczenie 2. Przeczytaj fragment utworu. Odpowiedz na pytania.

Ile bohater miał lat? _____

Jakiego koloru miał włosy? _____

Jakiego koloru miał oczy? _____

Jaka była jego twarz? _____ i _____

Czego potrzebował bohater? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Henryk Sienkiewicz w utworze pt. „Latarnik” opisał historię polskiego emigranta. Skawiński zgłosił się do pracy w latarni morskiej. Pewnego dnia czytał książkę pt. „Pan Tadeusz”. Zapomniał zapalić/zgasić w południe/nocy latarnię. Jedna z łodzi rozbiła się na mieliźnie. Skawiński stracił/dostał pracę i znowu musiał wyruszyć w drogę. Utwór ten jest nowelą - jest krótki/długi.

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	(po) śmierci	śmierć	
	(w) niebiosów	niebios	
	pustkowie		
	Bóg		
	(po) głowie	głowa	
	dom		
	świt		
	kroki	krok	
	(do) drzwi	drzwi	
	pukanie		
czasowniki	przybyłam	przybyć	
	patrzył	patrzeć	
	głaskał	głaskać	
	zbliży się	zbliżać się	
	zrobię, zrób	zrobić	
	zechcesz	zechcieć	
	było	być	
	powstał	powstać	
	słyszać		
	biegnę	biec	
przysłówek	długo		
zaimki	wszystko		
	jak		
	tam		
	to		
	oni		
partykuła	już		

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

- (w. 1) **Kto** jest podmiotem lirycznym? _____
- (w. 1) **Gdzie** dziewczynka przybyła? W _____
- (w. 2) **Kogo** tam spotkała? _____
- (w. 3) **Jak** dziewczynka wygląda? Jak _____
- (w. 5, 6) **Gdzie** wszystko ma być jak w Czarnolesie? W _____
- (w. 22) **Co** słyszy dziewczynka? _____ i _____
- (w. 24) **Kto** przyszedł? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

W wierszu Bolesława Leśmiana podmiotem lirycznym jest Urszulka Kochanowska. Opowiada o tym, że po śmierci trafiła do nieba/domu. Tam spotkała Boga/ojca. On chciał ją uszczęśliwić. Dziewczynka poprosiła, żeby stworzył dla niej taki dom, jaki miała w Czarnolesie. Miała nadzieję, że przyjdą też jej rodzice. Kiedy usłyszała kroki, myślała, że to mama i tata. Ale to był Bóg. Urszulka poczuła rozczarowanie/zmęczenie.

Ćwiczenie 1. Uzupełnij tabelkę.

część mowy	forma w tekście	podstawowa forma/ synonim	tłumaczenie
rzeczowniki	(z) głową	głowa	
	(na) karabinie	karabin	
	nocą	noc	
	krąg		
	obłoki	obłok	
	uśmiech		
	matki	matka	
	młodość		
	(na) dnie	dno	
	śmierci	śmierć	
	syn		
	narodu	naród	
	sprawy	sprawa	
	miłością	miłość	
czasowniki	słyszę	słyszeć	
	zaciska się	zaciskać się	
	były	być	
	wytryskała	wytryskać	
	wyrastam	wyrastać	
	umrzeć przyjdzie = trzeba będzie umrzeć		
	kochało się	kochać	
przymiotniki	bujne	bujny	
	gołębia	gołębi	
	dziki		
	wielkie	wielki	
	głupią	głupi	
przysłówek	teraz		
zaimek	ja		
przyimek	jak		
spójnik	gdy		

Ćwiczenie 2. Przeczytaj utwór. Odpowiedz na pytania.

- (w. 1, 2) **Kiedy** podmiot liryczny słyszy zaciskanie się kręgu? _____
- (w. 4) **Z czego** podmiot liryczny miał kołyskę? Z _____
- (w. 15) **Gdzie** teraz jest podmiot liryczny? Na _____
- (w. 16) **Jak** nazywa siebie podmiot liryczny? _____
- (w. 27) **Co się** z nim **stanie**? _____
- (w. 27, 28) **Co** kochał podmiot liryczny? _____
- (w. 28) **Jaka** była jego miłość? _____

Ćwiczenie 3. Przeczytaj tekst. Podkreśl właściwy wyraz.

Krzysztof Kamil Baczyński tworzył w okresie romantyzmu / II wojny światowej. Był młodym/starym poetą, który został żołnierzem. W swoich wierszach przedstawił dramat wojny. W utworze pt. „Z głową na karabinie” podmiot liryczny opisuje swoje życie. Dzieciństwo, które było szczęśliwe i młodość/starość, którą przeżywa podczas wojny. Czuje, że zbliża się śmierć.